

Fransisko Herardo Hagenbek

GORKI GUTLJAJ

Prevela
Lenka Marinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Francisco Gerardo Hagenbeck
TRAGO AMARGO

Copyright © Francisco Gerardo Hagenbeck, 2006

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Bilu „el Chiefu“ i Silviji, za ljubav, podršku i zato
što su pozajmili deo svog života ovom romanu.
Obećavam da ću ga vratiti kada prestanem da
ga koristim.*

Knjiga br.

SADRŽAJ

1	SUVI MARTINI	11
2	ZOMBI	17
3	MINT DŽULEP	24
4	MARGARITA	29
5	KUBA LIBRE	35
6	TEKILA SA SANGRITOM (NA HALISKANSKI NAČIN)	39
7	URAGAN	47
8	VADIČEP	54
9	BLADI MERI	61
10	HENKI-PENKI	66
11	TOM KOLINS	70
12	LOLITA	75
13	BELI RUS	82
14	PRIKOLICA	90

15	PLAVA LAGUNA	94
16	NEGRONI	99
17	MOHITO.	104
18	DAIKIRI	109
19	MENHETN	114
20	KAMIKAZA	120
21	PINJA KOLADA.	128
22	MAJ TAJ	135
23	SANGRITA (NA TEKSASKI NAČIN)	144
24	SLANI PAS	152
25	GIBSON	158
26	MARTINI IGUANA.	164
	POSLEDNJA TURA.	167
	Beleška o piscu.	169

Svako mora da veruje u nešto. Ja verujem da ću poručiti još jedno piće.

Gručo Marks

Alkohol je anestetik pomoću kojeg podnosimo operaciju zvanu život.

Džordž Bernard Šo

Čovek može da pije previše, ali nikad ne može da pije dovoljno.

Edvard Berk

1

SUVI MARTINI

6 mera džina
1 mera suvog belog vermuta
maslinke
kockice leda

Promešajte alkohol i led u šejkeru i mućkajte dok se sve ne ohladi. Služite u čašama za koktele. Ukrasite maslinkom na čačkalici. Uživajte u martiniju uz *Witchcraft* Frenka Sinatre.

Oporeklu martinija mnogo se raspravlja. Izmišljen je 1870. godine u Kaliforniji. Neki tvrde da je nastao u San Francisku i da ga je stvorio barmen po imenu Martinez, a drugi veruju da je prvi put poslužen u gradiću Martinezu, takođe u Kaliforniji, te otuda i karakterističan naziv. Martini je nekada bio slađi, sastojci su se mešali u jednakim delovima. Postao je omiljen za vreme prohibicije, jer se džin destiliše prilično lako.

Što se manje vermuta doda to je martini suvlji. Vinston Čerčil je smatrao da je dovoljan pogled na bocu vermuta. Maslinka je završni potez. Možda služi isključivo za ukras, ali prema tvrdnjama majstora koktela, tih savremenih alhemičara, ona upija rđavi alkohol iz džina.

Martini je najpoznatiji koktel na svetu, do srži američki, predstavlja simbol večernjih zabava, otmenosti i stila i omiljeno je piće zvezda, pisaca i predsednika, od Rejmonda Čendlera, Doroti Parker, Frenklina Delana Ruzvelta i Džona F. Kenedija do Luisa Bunjuela i Hamfrija Bogarta. Neki ga zovu elegantnim nadimkom „srebrni metak“. Čudo martinija leži u njegovoj jednostavnosti: samo dva sastojka potrebna su da nastane nešto tako prefinjeno.

Na snimanjima filmova poslednji kadar radnog dana poznat je i kao „kadar za martini“.

Nije bio visok kao što je delovao na fotografijama, jedva nešto niži od palme. Ni glas mu nije bio tako dubok, svega za dlaku niži od brujanja kosačice za travu. Reditelj filma pućkao je cigaru veličine oklagije i njome parfimisao čitav set. Na licu ispod panama šešira natučenog preko ušiju imao je izraz božanstva koje s visine gleda na obične smrtnike. Gledajući ga, pomislio sam kako moć prosto izbija iz njega, moć kakvom raspolažu vodeći ljudi filmske industrije, a to je jedina zaista važna moć.

Reditelj je izdavao uputstva svojim ljudima: tehničarima, pomoćnicima, glumcima, producentima, meštanima

unajmljenim za statiste i desetinama radoznalaca oko kamera. Grupi koja radi kako bi njegov san, njegov film, postao stvarnost.

Bilo mi ih je žao, onako mokrih od znoja na ovoj nemilosrdnoj klimi. Moj martini bio je tako suv da je rasterivao vlagu. Ričard Barton, koji je sedeo do mene, popio je svoj martini i poručio još jedan. Dupli.

Pitao sam se gde li mu staje toliko piće. Nosio je u sebi više goriva od plinskog generatora koji je snabdevao strujom čitav set. Za šankom je provodio toliko vremena da se činilo da su ga tamo posadili pre sto godina, i rado će tu ostati ukorenjen i sledećih sto, sve dok ga zalivaju alkoholom. U filmu je igrao ulogu sveštenika alkoholičara. S obzirom na to koliko je pio, Ričard Barton zaslužio je Oskara za realizam, ne za glumu.

Izveštač s licem kakadua pitao ga je da li Elizabeti Tejlor smeta što je došla u ovu meksičku nedodiju prepunu buba, zmija, tarantula, komaraca i škorpija.

„Čvrsta je ona. Takva vam je Liz. Tako prefinjeno korača, tako liči na francusku puslicu“, odgovorio je s tvrdim škotskim izgovorom žvaćući maslinku, svoj ručak.

Okrenuo sam se da pogledam scenu koju su snimali. Bio je to dijalog između Lolite i Bogobojazne žene. Za mene, kao i za čitav svet, Sju Lajon zauvek će ostati Lolita, njena najnovija uloga. Ipak, bila je daleko poznatija po glavnim ulogama u erotskim maštarijama svih muškaraca. Njeno telo devojčice i lice razvratnog anđela toliko su zaudarali na pedofiliju da ste prosto osećali ukus dvadeset godina

robije. Ali to je bila samo maska. Ta mala bila je namazana svim mastima kao božićna pečenica.

Nikada mi se nije dopadala gluma Deборе Kar. Sada, u ulozi Bogobojazne žene, Deбора Kar dopadala mi se još manje. Podsećala me je na rodbinu s majčine strane. Mi Meksikanci imamo izreku o ljudima iz Pueble, otprilike da ih ne treba dirati ni štapom jer su gamad. Ima u tome zrnice istine.

Samo je Ava Gardner nedostajala da grupni portret zvezda filma *Noć iguane* bude potpun. U ovom filmu Gardnerova je igrala zrelu ženu, bivšu ljubavnicu lika kog tumači Ričard Barton, rešenu da spava sa svim muškarčinama iz gradića. U tom smislu gospođica Gardner uvežbavala je ulogu u svom bungalovu – zaključala se tamo s pevačem šlagera iz mesnog bara. Činilo se da je pronašla istinsku motivaciju – njeni krici bili su tako neprijatni da je Gabrijel Figeroa, slavni meksički snimatelj, morao da pojača ton na svom gramofonu. Posvuda se čula opera *Karmen*, začinjena vrhuncem gospođice Gardner i snimateljevim treperavim tenorskim falširanjem.

Moj šef, producent Rej Stark, posmatrao me je s osmehom, kao da mi govori da je ova scenografija podignuta na plaži Mismaloja pravi raj. Ali ja sam drugačije tumačio njegov pogled – izražavao mi je dobrodošlicu u pakao.

Svi glumci mrzeli su jedni druge, a seksualne napetosti bilo je više nego u mešovitoj gimnaziji. Reditelj je bio toliko uveren da će na kraju pobiti jedni druge da je naručio pet zlatnih pištolja s po pet srebrnih metaka, a na mecima su bila ugravirana imena glavnih glumaca i producenta. Bio je

to oprezan čovek, pa nije bilo metka s njegovim imenom. Pa ipak, moj šef gospodin Stark bio je zadovoljan svakim i svačim. Nisam znao zašto je zadovoljan mnome. Svi smo bili toliko međusobno različiti, kao da smo potomci različitih vrsta majmuna. Stark je postigao sve u životu, bio je slavan i bogat. Preostalo mu je samo još da napiše knjigu.

Što se mene tiče, ja još nisam znao šta sam. Za to je potreban čitav život. Ja sam samo bitničko njuškalo po imenu Sani Paskal, u svemu polutan: polumeksikanac, polugringo, polualkoholičar, polusurfer, poluživ, polumrtav. Neko ko govori pola *español* i *mitad* engleski.

I obreo sam se u paklu.

Pre dva dana jedan srebrni metak nađen je u telu toliko mrtvom da ni muve nisu htele da sleću na njega. Ubica je bio neko od glumaca. Moj posao je bio da ih sve spasem zatvora. Ne diraj lava dok mrtvim snom spava.

Buka je privukla pažnju svih u baru. Na set filma *Noć iguane* stigao je motorni čamac, a iz čamca se iskrkala blistava Elizabet Tejlор u ružičastom bikiniju. Bila je slika i prilika žene koju je papa isključio iz crkve zbog raspusnog života. Ako je ona otelotvorenje greha, onda je to najsočniji komad mesa još od Marije Magdalene.

Ne ispuštajući čašu, Ričard Barton ju je gutao pogledom.

„Vidiš? Sad se čak i obukla kao francuska puslica!“, rekao je novinaru.

Fotoreporteri tračerskih novina besomučno su snimali najčuveniji par sveta. Iskapio sam martini gledajući četiri prstena koja su načinili.

Prizor scene podignute na plaži Mismaloja zaista je bio divan iz svakog ugla – planine, more, pusta plaža, zora i sumrak ukrašeni još netaknutim zelenilom džungle. Šteta što su se posvuda videli zamršeni kablovi i reflektori. Moderno doba okupiralo je plažu i silovalo je kao grubi mornar nevinu devojku.

Reditelj je stao pored mene.

„Drži ih sve na oku, Sani. U Puerto Valjarti ima više novinara nego iguana.“ Bacio je cigaru u sitne bezvoljne morske talase koji su pljuskali o kamenje.

Nisam rekao ništa. Retko ko može nešto da kaže Džonu Hjustonu.

2

ZOMBI

1 mera tamnog ruma

1 mera belog ruma

½ mere brendija

1 mera soka od pomorandže i papaje

1 mera soka od ananasa

malo limete

sitne kocke leda

Pomešajte alkohol i led u šejkeru ili blenderu. Poslužite u tiki* čaši. Ukrasite ananasom, višnjama i svežom nanom. Pijte slušajući Hit iz 1963. godine *Let there be drums* grupe Venčers.

Verovatno najčuvenije tiki piće, zombi je rođen u baru Don Bičkomber. Vlasnik tog bara Don Bič, slavni

* Tiki je naziv za velike čovekolike figure od kamena ili drveta, a u širem smislu i za kulturu istočne Polinezije. (Prim. prev.)

kalifornijski ugostitelj, za svoje koktele koristio je rum jer je bio jeftin. Do tridesetih godina XX veka rum je bio piće alkoholičara i mornara, ali Don Bič ga je mešao s voćnim sokovima da mu ublaži oštrinu.

Zombi je nastao jedne večeri za redovnog gosta bara kog je mučio mamurluk. Popio je koktel, a malo kasnije vratio se u bar osećajući se kao živi mrtvac. Donove koktele visoko su cenili Klark Gejbl, Čarli Čaplin, Baster Kiton, Gručo Marks i Marlon Brando. Don Bič postao je najslavniji koktel-majstor u Kaliforniji i osnivač tiki kulture koktela.

Nekoliko meseci ranije, slike s Kenedijeve sahrane još su svima bile sveže u glavi. Ali svet se vratio u uobičajene tokove kao da se ništa nije dogodilo.

„Poručio sam ti zombi, Sani“, rekao mi je Skot Čeris.

Tek sam bio kročio u havajski bar *Luan* na Beverli Hilsu, u istočnom Los Anđelesu, a piće mi je već bilo posluženo. Višnja je pocrvenela od tople dobrodošlice. U uglu bara jedna nova grupa kakve se kao zečevi razmnožavaju po Kaliforniji pokušavala je da nas ubedi da nešto vredi; svirali su pevljivu melodiju pod naslovom *Surfin' Bird*.

Skot Čeris otpio je gutljaj iz keramičke čaše s likom sfinge, havajskog božanstva ili pajkana iz Tihuane. Flertovao je s konobaricom, tamnoputom devojkom u kostimu pacifičkih ostrva, mada je zapravo bila poreklom iz meksičke provincije. Skot i ja smo vršnjaci, ali on izgleda starije od mene. Odaje ga kilometraža; on je od onih republikanaca s

frizuram kao u Ajka* i naočarima s nemilosrdnim okvirom. Njegova čela podseća me na kuglu za kuglanje, a pruge njegove košulje na trkališta.

Otpio sam malo. Prvi gutljaj osvežio me je kao umivanje hladnom vodom. Samo što nisam zatražio peškir da se obrišem. Još nije bilo ni pet sati, ali već je bilo dovoljno kasno za zombi, surfersku muziku i Skota Čerisa. Naročito za Skota.

Skot je nezavisni filmski producent, kakvih je Holivud danas prepun. Posle propasti carstva velikih studija svako ko ima kameru može da snima filmove. Ponekad čovek radije ode da pogleda niskobudžetni film Rodžera Kormana nego neku veliku produkciju koja uspavljuje bolje od šake valijuma. U auto-bioskopu možete makar da se povatate s devojkom.

Skot je vrlo ozbiljno shvatao filmski posao. Susretao se sa svakim i poznavao je svakog živog, od Sakramenta do Tihuane. Kad nekoga upozna, voleo je s njim i da sklapa poslove. Imao je smisla za odnose s javnošću, srdačne pozdrave i koktele. Ja sam ostajao samo pri koktelima.

Njegov pristup poslu bio je zanimljiv. Kupovao je filmska prava na knjige – stripove, petparačke romane, čak i na životopis Djuka Kahanamokua, prvog i najvećeg surfera. Ako neki reditelj poželi da snimi film o Supermišu, mora

* Ajk (*Ike*) – nadimak Dvajta Ajzenhauera (*Dwight David Eisenhower*, 1890–1969), američkog generala, vrhovnog zapovednika savezničkih snaga u borbama u Evropi 1944–45. i 34. predsednika SAD. (Prim. prev.)

prvo da ode kod Skota. U Filmogradu je to pobjednička karta, i to fleš rojal.

Vorner je upravo otkupio od njega prava na jednu staru priču doktora Sjusa. Skot je od te love unajmio kancelariju na Bulevaru sumraka i kupio jaguar kabriolet. Dao bih oba bubrega i svoj karavan s drvenim zadnjim delom za taj auto. San snova. U cenu je verovatno uključena i plavuša.

„Jesi li doneo slike? Nadam se da si držao jezik za zubima. Stvar je veoma osetljiva.“

Nisam se raspravljao s njim. Niko ne bi voleo da mu se u novinama pojavi fotografija iz muškog toaleta restorana u Ensenadi. Još manje ako to baš i nije restoran. Ponajmanje ako toalet nije pravi toalet, a ni muškarci nisu pravi muškarci. Ako ste Rok Hadson, to bi bila prava propast. Gledaoci opraštaju Doris Dej što nije devica, ali ne bi to oprostili njenom filmskom dečku.

„Morao sam da platim više nego što smo se dogovorili. Slike su bile kod nekih visokomoralnih pajkana.“

Holivud ne voli da posluje s pajkanima. Naročito ne s meksičkim pajkanima. Zato zovu mene. Ako moraju da raščiste neki nered, na primer ako je potrebno da se neko podmiti u Tihuani, ili da neko ode u Rosarito jer se Sal Mineo* tamo nabacivao konobaru, moćnici zovu

* Salvatore Mineo Mlađi (*Salvatore Mineo Junior*, 1939–1976), američki glumac veoma popularan početkom druge polovine XX veka, najpoznatiji po ulozi Džona Kroforda u filmu *Buntovnik bez razloga*. (Prim. prev.)

Sanija Paskala. „On je čikano, on je ološ, njemu se ne gadi da uprlja ruke.“ Mrzim ih. Kao da američki producenti, filmske zvezde i političari ne smrde gore od klozeta na benzinskoj pumpi.

„Hvala, Sani. Dugujem ti uslugu“, reče Skot. Otvorio je koverat, dobro pazeći da ga niko ne vidi. Od havajsko-meksičke konobarice zatražio je pepeljaru. I spalio je sve fotografije.

Skot mi uvek daje ovakve poslove. On zna tipa koji zna nekoga čiji poznanik može da se postara za osetljive probleme. Taj poznanik sam ja. Bio sam mu veoma zahvalan. To je značilo da mogu da plaćam stan na Venis Biču i šaljem nešto para kući u Pueblu. Mama mi uvek kaže da joj novac ne treba, ali ga nikad ne vraća.

„Sedeo sam pre neko veče s jednim čovekom, s Rejom Starkom“, rekao je Skot menjajući temu. Znao je da ga neće ništa pitati o fotografijama. „On je producent brodvejskih predstava. Oženjen je kćerkom Fani Brajs“,* rekao je kao da je to ime poznato koliko i ime predsednika Lindona Džonsona.

„Ne volim pozorište. Dosta mi je i moje porodične drame.“

„On zarađuje brda para kao književni agent. Tone love. Radio je s Rejmondom Čendlerom. Svašta mi je pričao.“

* Fani Brajs (*Fanny Brice*, 1891–1951), popularna američka komičarka, pevačica i glumica. Barbra Strajsend ovekovečila ju je u predstavi i filmu *Smešna devojka*. (Prim. prev.)

Pogledao me je onako kako samo prijatelji mogu, prijatelji koji imaju pravo da te pljesnu po potiljku i nazovu te magarcem.

„Samo neko lud koliko ti može da radi kao detektiv u Holivudu zato što je čitao Čendlerove priče.“

„Ne sviđa mi se reč detektiv. Više volim izraz 'lično obezbeđenje'. To mi piše i na posetnici.“

Skot se uvek smejaio mojim posetnicama. Odštampati reč „detektiv“ na karti je otrcano, ali raditi u Holivudu kao detektiv čist je pleonazam.

Nedugo pošto sam došao iz Meksika da živim s ocem u San Dijegu, shvatio sam da to baš i nije bila tako dobra zamisao, pa sam krenuo po svome. Voleo sam filmove, surfovanje i jednu crvenokosu iz Kalver Sitija. Nisam video razloga da se vratim u Meksiko. Ono o ličnom obezbeđenju bila je Skotova zamisao.

„Završili smo razgovarajući o tebi.“

„Zašto? Hoćeš da mu prodaš prava na moju životnu priču?“

„Ne. On počinje da pravi nezavisno finansirane filmove, daleko od dugih ruku studija“, nastavio je uopšte me ne slušajući. „I kreće na veliko. Unajmio je Džona Hjustona da mu režira prvi film. Kupio je prava na jednu dramu Tenesija Vilijamsa.“

„A ja sam kao stvoren za glavnu ulogu? To je baš lepo od tebe, ali moj levi profil ne izgleda dobro na platnu.“

„Snimaće u Meksiku. U primorskom gradiću. U Portal Valjarti“, tako mi je kazao.

„Puerto Valjarta“, ispravio sam ga.

Amere baš briga što kasape španski. Kad bi ih Servantes čuo kako govore, postao bi veći komunista od Nikite Hruščova, i zajedno s njim bi do sada bombardovao Vašington, Menhetn i Diznilend.

„Žele nekoga da im rešava probleme ako se dese. Znaš, da završava poslove s mesnim vlastima.“

„Zašto bi bilo problema? To je samo film.“

Skot je poručio još jednu turu. Nije mi odgovorio; smešio se onim osmehom koji samo crtači iz *Vorner bradersa* umeju da ovekoveče, crtajući mačka Silvestera kad proguta kanarinca.

„Šta kažeš? Laka lova. Snimaju na predivnom mestu, a ti ćeš da piješ margarite, surfuješ i krešeš seoske devojkice.“

Nije mi odgovorio na pitanje. Silvesterov osmeh razvukao mu se od uha do uha.

„Dobra lova?“

„Više nego što dobijaš od mene za pranje govana iza trećerazrednih zvezdica južno od granice.“

Rum je obavio svoj posao. Mačak Silvester i nije tako loš.

3

MINT DŽULEP

7 cl kentakijskog burbona
 4–10 listića nane
 1 kašičica šećera
 1 mera mineralne vode

Pomešajte burbon s listićima nane grubo isec-
 kanim da puste aromu. Dodajte šećer i mine-
 ralnu vodu. Služite u niskim širokim čašama.

Kentakijski derbi nije potpun bez uvaženog mint džulepa. Istoričari veruju da je ovaj koktel stvoren u osamnaestom veku. Zapisi iz tog doba opisuju ga kao duhovno piće imućnih kolonija u Severnoj Americi, „osvežavajuću mešavinu za dame i gospodu iz boljeg društva koji u njoj uživaju ujutru, kada traže krepkost“. Bilo je to izrazito južnjačko piće.

Mint džulep verovatno je nastao od arapskog napitka zvanog džulab, u koji su se stavljale latice ruža. U Severnoj Americi spremali su ga s nečim manje pretencioznim – s

listićima nane. U početku se u koktel sipao viski ili bilo koje drugo žestoko piće koje se nađe pri ruci. Upotreba južnjačkog burbona dopala se svima. Mint džulep postao je čuven kao plantaže pamuka, Skarlet O’Hara, general Li i himna Look away, Dixieland u izvođenju Elvise Prislija.

Razgovor za posao nije obavljen u producentskim kancelarijama, nego za stolom restorana hotela *Beverli Hills*. Nije bilo sekretarica da me dočekaju, ali konobar mi se smešio kao maneken paste za zube. Umesto uobičajene *guayabere** obukao sam crno odelo i uštirkanu belu košulju, a svezao sam usku kravatu kakve je voleo Stiv Mekvin. Ipak, došao sam neobrijan; nisam hteo da pomisle da sam se doterivao zbog njih.

Rej Stark i Džon Hjuston sedeli su zadubljeni u partiju bekgemona. Pili su mint džulep kao južnjački plantažeri. Stao sam ispred njih s rukama u džepovima i naočarima za sunce na licu. Losanđelesko sunce nagriza oči jače od kiseline. Već je načinilo pravu pustoš u ukusu modnih kreatora.

„Sani Paskal“, rekao je Rej Stark.

„Pogodili ste iz prve, čestitam.“

„Tip za obezbeđenje?“

* Laka sportska košulja kratkih rukava koja se nosi preko pantalona. (Prim. prev.)